

Her er rikelig av brenntorv og en del strøtorv.

Det er gode forutsetninger for skogplanting på store deler av «Fast-Hitra».

Det meste av myrarealet er middelmådig som dyrkingsjord betraktet, og må behandles etter de metoder som myrforsøk til enhver tid har vist er de beste.

Uhensiktsmessige eiendomsforhold må erstattes av hensiktsmessige.

Full utnyttning av arealet forutsetter store investeringer i veier og kanaler.

Det må tas tilbørlig hensyn til jordbruksinteressene ved anlegg av nye veier.

Bruksstørrelsen bør økes og bruksantallet heller minskes, ved at flere bruk slås sammen, og nye større bruk opprettes. Dette bør fortrinnsvis skje i forbindelse med jordskifte, og da eventuelt med støtte av midler fra Trøndelagsplanen.

Omsetningsorganene må bygges ut i takt med produksjonsøkningen.

Myrinventeringen har satt oss i stand til — i grove trekk — å antyde retningslinjer for utnyttelsen av myrene på Hitra, og myndigheter og fagorganer har noe å bygge på etter hvert som de ulike krav om jord melder seg.

OM OPPRETTELSE AV JORDREGISTER.

*Foredrag av fylkesagronom Oskar Øksnes på årsmøte
i Det norske myrselskap den 5. mars 1958.*

Innledning.

Et jordregister er en oppgave over de enkelte bruksenheters eller bruksnummers totale areal eller deler av dette.

En rekke vesteuropeiske land har opprettet jordregister for lenge siden, delvis i forbindelse med et økonomisk kartverk. Således kan nevnes at Danmark opprettet økonomisk kartverk allerede i årene 1805—1814.

I Finland ble arbeidet med opprettelse av jordregisteret satt i gang i 1896, og var på det nærmeste ferdig i løpet av 5 år. I Sverige ble det gitt en forordning om jordregister i 1908. Arbeidet tok imidlertid lengre tid enn antatt og registeret ble derfor først ferdig i 1920 åra.

Også her i landet har spørsmålet om opprettelse av et jordregister vært drøftet i lang tid.

I 1919 ble det satt ned en kommisjon med mandat til å utrede

forskjellige spørsmål vedrørende en økonomisk oppmåling av landet. I sin innstilling — som ble lagt fram i 1924 — ga hele kommisjonen uttrykk for at så snart det forelå et økonomisk kartverk, burde jordregisteret utarbeides på grunnlag av dette. Men kommisjonens flertall mente det ville ta så lang tid før en kunne få noe økonomisk kartverk at en ikke kunne vente med jordregisteret til kartverket ble ferdig. Flertallet foreslo derfor at det skulle opprettes et jordregister på grunnlag av det kartmateriale som fantes, supplert med skjønnsmessige oppgaver over bruk som ikke var kartlagt.

I 1938 oppnevnte Landbruksdepartementet en komite på to mann som skulle utrede spørsmålet om luftfotogrammetriens anvendelse til framstilling av økonomiske oversiktskarter. I komiteens innstilling er det tatt inn utkast til lov om opprettelse og vedlikehold av jordregister. Etter forslaget skulle registeret utarbeides på grunnlag av økonomiske oversiktskarter.

Utmarkskomiteen — som la fram sin innstilling i 1944 — slutter seg til forslaget fra kommisjonen av 1919 om at jordregisteret burde opprettes uten forbindelse med et økonomisk kartverk.

Spørsmålet om jordregister er også behandlet av Jordbrukets Produksjons- og Rasjonaliseringskomite av 1946, av Jordlovkomiteen av 1947 og i Stortingsmelding nr. 60 for 1955.

I oktober 1955 oppnevnte Landbruksdepartementet et utvalg som skulle legge fram forslag om opprettelse av et jordregister. Dette utvalget la fram sin innstilling i januar 1957, og det er denne innstilling jeg i det vesentlige kommer til å bygge min framstilling på.

Formålet med jordregisteret.

Når denne saken skal diskuteres, er det rimelig at en stiller spørsmålet: Hva er formålet med å opprette et jordregister; hvilken nytte kan en få av det?

Det viktigste formål ved opprettelse av jordregisteret i en rekke europeiske land, var å få et pålitelig grunnlag for utligning av grunnskatten og å få en fortegnelse over de faste eiendommer som grunnlag for panteregistrene. Dette var således hovedformålet ved opprettelsen av jordregisteret i Finland og Sverige. Det er vel neppe tvil om at i et hvert fall tidligere, var det også her i landet mange som så det viktigste formål i at jordregisteret kunne danne sikrere grunnlag for beskatning, for takster av forskjellige slag, for kjøp og salg av eiendommer, for landbruksstatistikken o.s.v. Det er selvsagt viktig og nyttig å ha så sikre oppgaver som mulig også av slike hensyn, men etter min oppfatning er dette likevel et sekundært formål med et jordregister. Det primære formål må være å skaffe de oppgaver som er nødvendige for å

få et tilfredsstillende grunnlag for de langsiktige rasjonaliserings-tiltak i jordbruk og skogbruk. Jordregisteret skal med andre ord tjene en jordpolitisk og næringsøkonomisk hensikt.

Jordbruket står i dag midt oppe i en omfattende rasjonaliseringsprosess, og gjennom lover og tilskottsordninger søkes forholdene lagt til rette for utbygging av bruk som har muligheter for å bli økonomisk sjølbergende. I dette arbeidet med å skape en bedre bruks-struktur og en rasjonell utvikling av jordbruket, er det nødvendig å ha oppgaver og opplysninger over bruka slik de er i dag, og oppgaver som viser størrelse og beliggenhet av de jordviddene det kan bli spørsmål om å bruke i rasjonaliserings-øyemed. Særlig er dette tilfelle når det gjelder spørsmål om oreigning eller bruk av forkjøpsrett etter jordloven. Når fylkeslandbruksstyrene nå får en jordsak til behandling, har de vanligvis bare skjønnsmessige arealoppgaver å holde seg til, og disse opp-gavene kan være temmelig mangelfulle og usikre, særlig når det gjelder dyrkbar jord. Dessuten kommer det til at for å få et sikrest mulig grunnlag for strukturrasjonaliseringen, burde det etter min oppfatning utarbeides jorddisponeringsplaner for hver kommune. Men slike planer er det umulig å få utarbeidet uten å ha de opplysninger som et jordregister kan gi.

Det er også nødvendig å ha et jordregister av hensyn til finansieringsordningen for driftsbygninger. Denne ordningen skal omfatte bruk som er eller kan bli selvstendige, og når det da skal tas avgjørelse om et bruk kan bli med under ordningen eller ikke, har en sterkt behov for mest mulig sikre oppgaver over de arealer og muligheter bruket har. Også for rasjonaliserings-arbeidet i skogbruket vil et jordregister være til stor nytte, særlig som grunnlag for utarbeidelse av skogreisingsplaner.

Selv om det primære formål med jordregisteret må være å få tilstrekkelig grunnlag for de langsiktige tiltak til fremme av jordbruk og skogbruk, vil registeret også få betydning for andre formål. Det vil således være til stor nytte for jordstyrene når de skal behandle tilskottsordninger som er avhengige av arealgrenser, som f.eks. dyrkingstilskottene, kunstgjødseltilskottet og kraftfor-subsidiene. Jordregisteret vil også få stor betydning for den offi-sielle landbruksstatistikk, for områdeplanleggingen, for forskjellige kommunale myndigheter og for de enkelte jord- og skogbrukere.

Omfanget av registeret.

Hvor stort omfang bør så et jordregister ha?

Det er vel ingen som vil benekte at et jordregister som om-fatter hele arealet og samtlige bruk ville bli mest fullstendig, men på den annen side er det også klart at jo mere som tas med, jo dyrere vil registeret bli og jo lengre tid vil opprettelsen ta. Det må her foregå en interesseavveining mellom det som nok

kunne være ønskelig og det som er mulig og forsvarlig når også økonomiske forhold tas med i vurderingen.

Det er ganske klart at dersom jordregisteret ble avgrenset til å omfatte bare de arealer som hadde interesse for jordbruket, ville omfanget, og dermed også kostnadene, bli vesentlig mindre enn når det også tas hensyn til skogbruket. Registeret kunne innskrenkes til å omfatte jordbruksarealet, den dyrkbare jorda og eventuelt utmarksbeitene. Men på den annen side ville jordregisteret med en slik avgrensning bare oppfylle en del av sitt primære formål. Skogarealet og skogreisingsarealet spiller en så stor rolle for utviklingen av jordbruk-skogbruk sett under ett, at det ikke kan være tvil om at disse arealer bør være med i registeret.

Derimot kan det diskuteres om jordregisteret bare skal omfatte arealer som er eller kan bli produktive, eller om også uproduktive arealer bør være med.

Etter Landsskogtakseringens oppgaver, ligger ca. 155 mill. dekar eller ca. 48 % av det totale landareal over skoggrensen. Mesteparten av dette arealet er uproduktivt i vanlig forstand, men det finnes også store fjellbeitestrekninger og i enkelte strøk finnes det også en del dyrka og dyrkbar jord over skoggrensen.

Når det gjelder høgfjellsarealet i sin alminnelighet, vil registreringer pr. arealenhet kanskje bli noe billigere enn registreringer for øvrig, og av forskjellige årsaker kunne det nok også ha en ikke liten interesse å få dette arealet registrert. På den annen side må en være klar over at en stor del av høgfjellsarealet har liten betydning for jordbruket som sådant, og heller ikke de forskjellige tiltak innen jordbruket gjør det påtrengende nødvendig å få dette arealet registrert. Jordregisterutvalget er derfor kommet til at det ikke vil være formålstienlig å ta med høgfjellsarealet i sin alminnelighet i registeret. Utvalget er også blitt stående ved at de store heie- og fjellbeiteviddene ikke bør tas med, dels fordi det ofte vil være vanskelig å avgjøre hvilke arealer som eventuelt burde registreres, og dels fordi nytten av en slik registrering ikke vil stå i rimelig forhold til kostnadene. Derimot mener utvalget at jordbruksareal og dyrkbar jord over skoggrensen bør tas med.

Også under skoggrensen er det store arealer som ikke kan reknes som produktive, og som det kunne være aktuelt å utelate ved registreringen. Utvalget er imidlertid kommet til at det for å få et ensartet opplegg for hele landet, vil være en fordel å ha en bestemt grense å holde seg til. Utvalget foreslår derfor at alt impediment under skoggrensen, unntatt vatn og elver og øyer uten produktive arealer, tas med i registeret.

Utvalget har også drøftet spørsmålet om hvorvidt registeret bør omfatte alle bruk, eller om det bør begrenses til å omfatte bruk over en viss størrelse. Etter jordbrukstelingen av 1949 har vi ca. 345 000 bruk med jordbruksareal. Av disse var ca. 132 000

bruk under 5 dekar og ca. 23 000 mellom 5 og 10 dekar. Det er da uten videre klart at det for kostnadene vil bety svært mye om bruk under 10 eller bruk under 5 dekar utelates.

Bruk under 10 dekar er som regel bustadbruk. Jordbruksmessig betyr disse bruka svært lite og for så vidt vil ikke registrering av disse bruka ha noen særlig stor betydning.

Imidlertid er arealgrensen for en del tilskottsordninger 5 dekar, og samme grense brukes også i jordbrukstillingen. Selv om begge disse forhold er foranderlige, har utvalget funnet å måtte tillegge de så stor vekt at det foreslår at alle bruk over 5 dekar tas med. Videre foreslås at alle bruk under 5 dekar som har minst 10 dekar dyrkbar jord eller minst 25 dekar produktiv skog og/eller mark skikket til skogreisning, tas med.

Grunnlaget for arealoppgavene.

På hvilket grunnlag skal så jordregisteret opprettes?

I flere andre europeiske land er jordregisteret utarbeidet i forbindelse med et økonomisk kartverk og det er vel ikke tvil om at dette ville kunne gi den mest fullkomne form for et jordregister. Imidlertid vil opprettelse av et økonomisk kartverk ta lang tid, og det vil bli for kostbart som grunnlag for et jordregister. Spørsmålet om økonomisk kartverk må eventuelt løses på langt bredere grunnlag.

Men kan en så gå til den annen ytterlighet — ta det som er det absolutt billigste, d.v.s. telling, eventuelt kombinert med enkle oppmålinger og bruk av foreliggende karter? Dette er selvsagt en mulighet, men av flere grunner er den ikke god. For det første har en rikelig erfaring for at de skjønsmessige arealoppgaver er svært usikre. Særlig gjelder dette skogarealene og dyrkbar jord.

For det andre er arealoppgavene bare en del av et jordregister, som har som det primære formål å gi et tilfredsstillende grunnlag for de langsiktige rasjonaliseringstiltak i jord- og skogbruk. Ved vurderingen av et bruks driftsforhold og utviklingsmuligheter er det ikke nok å ha kjennskap til de forskjellige arealer som hører til bruket. Vurderingen avhenger i stor grad også av kjennskapet til arealenes beliggenhet, arrondering, topografi m.v. Enda mere blir dette tilfelle når det ved et rasjonaliseringstiltak innen et område blir nødvendig å foreta en vurdering for flere bruk under ett.

Skal jordregisteret svare til formålet, må det derfor foreligge både som karter eller bilder og som arealoppgaver. Det foreligger her i landet ikke så rent lite kartmateriale fra tidligere målinger, men dette materialet kan ikke uten videre danne grunnlaget for et jordregister. Årsakene til dette er bl.a. at kartenes format, målestokk, nøyaktighet og innhold er forskjellig, og at svært få av kartene er holdt ajour. Skal kartene danne grunnlag

for jordregisteret, må de omsettes til en bestemt målestokk, de må føres ajour, og de forskjellige markslagsgrenser må inntegnes. Hvor store arealer en har brukbart kartgrunnlag for er vanskelig å si, men det er i et hvert fall på det rene at det ikke foreligger karter for den vesentligste del av det areal jordregisteret skal omfatte.

I dag er det imidlertid ved hjelp av flybilder mulig å skaffe de opplysninger et jordregister må ha uten å gå til fullstendig kartlegging. Flybildene selv kan ikke uten videre erstatte et kart, men bildene gir mange av de samme opplysninger, og de gir den nødvendige oversikt for jordregisterets formål. Flybildene kan derimot ikke — unntatt i flatt terreng — brukes direkte som grunnlag for arealberegning. Er terrenget hellende eller kupert, må bildene bearbeides før arealberegningen kan foretas med tilstrekkelig sikkerhet.

Utvalget foreslår at det blir foretatt flyfotografering av hele det areal jordregisteret skal omfatte. Hvor det finnes tidligere opptatte karter som er brukbare for formålet, ajourføres disse ved hjelp av flybildene og legges til grunn for arealberegningen. Hvor det mangler karter, bearbeides flybildene i den utstrekning det er nødvendig for beregning av arealene.

Registerskjemaene.

Under omtalen av registerets omfang, nevnte jeg at det var nødvendig å foreta en interesseavveining mellom det som kan være ønskelig, og det som er mulig og forsvarlig når en også tar økonomiske hensyn. Dette er enda mere tilfelle når det gjelder utformingen av registerskjemaene.

Registerskjemaene bør utformes med tanke på det formål jordregisteret skal oppfylle.

Skjemaene må derfor utformes slik at de sammen med flybilder eller karter gir tilstrekkelig grunnlag for fylkeslandbruksstyrenes behandling av jordsakene og for behandlingen av sakene etter den nye finansieringsordningen for driftsbygninger. Dessuten bør jordstyrene kunne nytte jordregisteret ved behandlingen av de tilskottssaker som er betinget av en viss bruksstørrelse, og ved utarbeidelsen av planer for aktuelle jordbrukstiltak. Det samme gjelder for skogrådene og skogreisingsnemndene. Arealoppgavene bør også kunne nyttes i den offisielle statistikk.

Men selv om en godtar disse generelle retningslinjer for utarbeidelsen av registerskjemaene, vil tildels motstridende oppfatninger gjøre seg gjeldende. På den ene side er det ønskelig å få detaljerte arealoppgaver og flest mulig opplysninger om driftstilhøve, rettigheter m.v. På den annen side vil både opprettelsen og ajourføringen av registeret bli mere tungvint, arbeidskrevende og kostbart jo lengre spesifiseringen blir drevet.

Jordregisterutvalget har derfor ment at en må komme fram til en spesifisering som er tilfredsstillende for de formål jordregisteret skal fylle, og som samtidig er såpass enkel at utfyllingen og ajourføringen av skjemaene ikke blir unødig arbeidskrevende og vanskelig.

Både kommisjonen av 1919 og Utmarkskomiteen av 1939 gikk ut fra at jordregisteret skulle bestå av ett register med relativt sterk spesifisering av arealene. Det er klart at dersom en kan klare seg med ett register uten at det medfører for sterk spesifisering, så vil dette være en fordel. Men etter jordregisterutvalgets oppfatning vil dette være vanskelig. Med tanke på den framtidige planlegging og utvikling i jordbruket og skogbruket, er det særlig viktig å få grundig kjennskap til hvilke ressurser en har når det gjelder dyrkbar jord og jord skikket til skogreising. Men de opplysninger en trenger om disse arealene, er det ikke mulig å innpasse på ett eneste skjema uten at dette blir alt for komplisert. Utvalget foreslår derfor at det opprettes et hovedregister som skal omfatte hele det registrerte areal og samtlige registrerte bruk. Ved siden av hovedregisteret bør det også opprettes et eget register for dyrkingsfelter og et eget register for skogreisingsarealene.

Hvordan skal så hovedregisteret — eller registeret for den enkelte driftsenhet — føres? Skal det brukes ett skjema for hvert bruksnummer, for hver eiendom, eller skal en legge andre prinsipper til grunn? Med de mange forskjellige eiendoms- og bruksforhold som vi har her i landet er det vanskelig å finne fram til en fullgod regel for hvilke arealer som bør registreres under ett. Jordregisterutvalget er kommet til at for jordregisterets formål er det ikke eiendomsforholdene, men den varige driftsmessige disponering av arealene som har størst interesse. Utvalget finner derfor at generelt bør de arealer innen kommunen som drives felles i lengre tid, registreres på det samme registerskjema. Denne hovedregelen trenger supplerende regler, og det er også vanskelig å unngå at det må bli noen unntak, men dette blir det ikke anledning til å komme inn på her.

Når det gjelder utformingen av skjemaet, bør det selvsagt angis fylkesnavn, herredsnavn, navn, g.nr. og br.nr. på driftsenheten, navn på eier og navn og adresse på bruker, nummer på kartet og nummer på det flybilde hvor driftsenheten finnes. Videre bør det oppgis hva arealoppgaven bygger på, og det er foreslått at tre brukstyper bør anmerkes særskilt. Det gjelder bureisingsbruk, sameier og felles kulturbeite.

I utkastet til registerskjema for den enkelte driftsenhet, er arealet inndelt i fem hovedgrupper: Jordbruksareal, Produktivt skogareal, Annet areal, Dyrkbar jord og Areal til skogreising. Det er dessuten rubrikk for landareal i alt.

Summen av jordbruksareal, produktivt skogareal og annet areal

utgjør det totale registrerte areal. I rubrikken under dyrkbar jord og areal til skogreising blir en del av arealet i de tre første hovedgrupper nærmere spesifisert.

Jordbruksarealet har rubrikker for i alt og herav fulldyrka. Arealet av natureng og overflatedyrka jord kommer derfor fram som en differanse. Etter utvalgets forslag får jordbruksarealet en noe annen definisjon enn den som nå brukes, i det vi ikke tar med utslåttene. Utvalget har imidlertid sett det som en fordel at utslåttene holdes utenom, både fordi at deres betydning er sterkt avtagende og fordi utslåttarealet på ett og samme bruk kan veksle mye fra år til år.

Fra forskjellige hold er det antydnet ønsket om en videre spesifisering av jordbruksarealet enn det utvalget har foreslått. Det er nevnt at maskinjord burde utskilles i egen rubrikk og et mindretall i utvalget mener at fulldyrka jord som ikke kan drives i vanlig skifte, bør utskilles i egen rubrikk. Flertallet mener imidlertid at nytten av en videre spesifisering er svært tvilsom fordi arbeidet med opprettelse og ajourføring vil bli unødvendig komplisert.

Det produktive skogareal er delt i en rubrikk for produktivt skogareal i alt og en for herav barskog. Utvalget er klar over at det kunne være ønskelig med en egen rubrikk for lauvskog, og en for skrapskog, men har sløffet dette både av plasshensyn og av hensyn til en forenkling av registeret. Lauvskogsarealet vil imidlertid komme fram som en differanse mellom produktivt barskogareal og produktivt skogareal i alt.

Annet areal er en samlerrubrikk for alt det areal som ikke er jordbruksareal eller produktivt skogareal.

Utvalget har vært i tvil om hvorvidt det ville være riktig å ta med den uproduktive del av det såkalte annet areal i registeret. Jeg tror for min del at det er grunn til å overveie dette på ny. Det vil utvilsomt forenkle registeret en god del om det ble innskrenket til å omfatte bare produktive arealer, og så uensartet som den uproduktive del av annet areal vil bli, tror jeg nok at nytten av denne spesifiseringen er noe tvilsom.

For hovedgruppene jordbruksareal og produktivt skogareal byr ikke definisjonen på så store problemer. Helt annerledes blir det derimot når en kommer til hovedgruppen dyrkbar jord. Her er det uråd å finne fram til en definisjon som er så klar og utvetydig at det ikke blir nødvendig å bruke skjønn. Utvalget er blitt stående ved følgende definisjon: «Ved dyrkbar jord forstås jord som kan fulldyrkes eller overflatedyrkes, og som det etter beliggenheten og tilhøva på stedet er driftsøkonomisk forsvarlig å dyrke og nytte av bruket selv, som tilleggsjord, fellesbeite, eller til bureising.» Denne definisjonen kan være en rettesnor, men det er klart at det i mange tilfelle må bli skjønnsmessige avgjørelser. Av definisjonen går det imidlertid fram at jorda kan ikke reknas

som dyrkbar bare på grunn av at den kan dyrkes teknisk sett. Skall jorda reknes som dyrkbar, må det også være økonomisk fordel ved at dyrkingen foretas.

Hovedgruppen dyrkbar jord er inndelt i overflatedyrka og natureng, produktivt skogareal, annet areal og sumrubrikk. Det er dessuten en egen rubrikk for den delen av den dyrkbare jorda som kan fulldyrkes.

Når det er tatt med en egen rubrikk for dyrkbar jord av overflatedyrka og natureng, er det fordi en derved får oversikt over den totale tilgang på dyrkingsjord og fordi en derved får lettere kontroll på ajourføringen.

Utvalget har drøftet om det er formålstjenlig å få skilt ut dyrkbart myrareal i egen underrubrikk under annet areal, og et mindretall foreslår en slik spesifisering.

Flertallet derimot, mener at dersom en slik spesifisering skal ha noen hensikt, må den i det minste gå så langt at det blir skilt mellom grasmyr og lignende typer på den ene side, og mosemyr og myr med brenntorvkarakter på den annen. En slik spesifisering vil etter flertallets oppfatning komplisere arbeidet med opprettelsen og ajourføringen så mye at en ikke kan tilrå dette.

Hovedgruppens areal til skogreising er inndelt i produktivt skogareal, annet areal og i alt.

Ved siden av arealoppgavene bør jordregisteret inneholde en del opplysninger om driftsvilkåra på de enkelte bruk, men da plassen er begrenset må en forsøke å få med de opplysninger som en mener har størst betydning. Det er tatt med spørsmål om terrengforhold, og arrondering, om det kan leveres melk til meieri, om det er bilveg til bruket, om det er elektrisk kraft, om bruket har egen seter som nyttes, om det har del i felles seterdrift eller del i felles kulturbeite, om det er påkrevet å bygge ny driftsbygning eller foreta større reparasjon.

Det er også tatt med spørsmål om det er behov for jordskifte, om det er behov for grenseregulering, og om bruket har del i sameie. Videre er det tatt med en del spørsmål om bruket har retter som nyttes, og om det er andre som nytter retter på vedkommende bruk.

Etter de regler som utvalget har utarbeidet, skal sameie og fellesbeite føres på egne kort. På registerkortet for de driftsenheter som har del i fellestiltaket, må det derfor være med en henvisning til kortet for sameiet eller fellesbeitet.

Jeg nevnte tidligere at utvalget foreslår at det opprettes et eget underregister for dyrkingsfelter og likedan et eget register for skogreisingsarealer. På registerkortet for den enkelte driftsenhet må det derfor også være henvisning til eventuelle registerkort i disse underregistrene.

Når det gjelder registeret for dyrkingsfeltene, skulle det ikke

være nødvendig å la det omfatte all dyrkingsjord, uansett hvor lite eller mye den enkelte driftsenhet har.

Flertallet i utvalget foreslår at det opprettes eget register for dyrkingsjorda for de bruk som har minst 30 dekar dyrkbar jord. Flertallet mener videre at ved de bruk som har under 30 dekar dyrkbar, bør dyrkingsjorda likevel føres på eget kort dersom det er overveiende sannsynlig at jorda ikke kan nyttes av de bruk som eier den. Mindretallet foreslår en grense på 75 dekar.

Registreringen av dyrkingsfeltene kan gjøres på flere måter: Det kan opprettes ett registerkort for all dyrkingsjord til vedkommende driftsenhet, det kan opprettes ett registerkort for hvert enkelt dyrkingsfelt, og det kan opprettes ett registerkort for hvert sammenhengende dyrkingsfelt uansett eier. Hver måte har sine fordele og mangler, men utvalget er blitt stående ved at det beste er å opprette ett registerkort for all dyrkingsjord for vedkommende driftsenhet. Når det dreier seg om store dyrkingsfelter som er skiftet mellom en rekke bruk, vil oversikten over det samlede felt ikke bli fullt så god som ved å registrere det samlede felt på ett kort, men på den annen side vil den valgte framgangsmåte gi god oversikt over de jordressurser hver enkelt driftsenhet har, og registeret blir lettere å holde ajour. Registerskjemaet må da utformes slik at for de driftsenheter som har det dyrkbare areal fordelt på flere felter, må hvert enkelt felt kunne føres for seg på kortet, og en må få med de nødvendige opplysninger — ikke bare over vedkommende bruks dyrkingsjord sett under ett — men over hvert enkelt felt.

Dette er oppnådd ved at registerskjemaet er inndelt slik at det nedover siden er plass til å ta med inntil 10 dyrkingsfelt under ett og samme bruk. Arealoppgavene og opplysningene gis i rubrikkform bortover siden. Lengst til venstre på skjemaet får en da rubrikk for felt nr. Så kommer rubrikk for høyden over havet, for arealoppgavene og for opplysningene. Lengst til høyre er det to rubrikker som kan angi at feltene grenser til felt nr. på kort nr. På denne måten oppnår en at det likevel blir mulig å foreta en samlet vurdering av et sammenhengende dyrkingsareal som er skiftet på flere driftsenheter.

Spesifiseringen av arealene er gjort på samme måte som i hovedregisteret. Når det gjelder opplysningene er det foruten høyden over havet, tatt med spørsmål om avstand til bruket, til bilveg, til stasjon eller kai, til meieri eller melkerute og til sted hvor elektrisk kraft kan uttas. Videre er det spørsmål om terrengs- og arrenderingsforhold, om grøftetrangen, om jorda er årsikker for korn og om det hviler bruksretter på feltet.

For skogreisingsarealene skal det opprettes eget register for hver driftsenhet såfremt driftsenheten har skogreisingsareal. Også her er spesifiseringen av arealene de samme som i hovedregisteret, men i tillegg er skogreisingsareal i alt delt i plantemark I og

plantemark II. Med plantemark I, menes den del av arealet som både med omsyn til bonitet og beliggenhet bør tilplantes i første omgang. Registerskjemaet har med opplysning om høyde over havet, helningsretning, brukets påhvilende bruksretter, og det tidsrom vedkommende eier rekner med å bruke til gjennomføring av skogreisningen på sin eiendom. Registerskjemaet har også plass til beregning av plantebehovet og plass til oppgave over tilplantet areal.

Organiseringen ved opprettelsen av jordregisteret.

Det vanskeligste spørsmål i forbindelse med opprettelsen av et jordregister, er nok på hvilken måte dette arbeidet skal organiseres. Registreringsarbeidet kan deles i markarbeid og kontorarbeid. Markarbeidet omfatter all befarung i marka, grenseoppgang, innmåling av nødvendige passpunkter, innhenting av opplysninger, og bedømmelse av arealene. Kontorarbeidet vil omfatte ajourføring av eldre karter, rentegning av eiendoms- og markslagsgrenser m.v., bearbeiding av flybildene, beregning av de forskjellige arealer og utfylling av registerskjemaene.

Det er nærliggende å stille det spørsmål om ikke dette arbeidet kan utføres av herredssagronomene. Utvalget har frarådd dette, for det første fordi en slik oppgave i alt for sterk grad vil gå ut over det meget viktige, faglige rettleingsarbeidet som herredssagronomene skal drive, og for det annet fordi de uten spesialopplæring har for liten kyndighet i bruken av flybilder. Av de samme årsaker har en også frarådd at arbeidet blir lagt til herredsskogmestrene.

Utvalget er blitt stående ved at registreringsarbeidet bør utføres av personale som blir spesielt antatt til dette. Dette personalet — registerførerne — bør ha praktisk og teoretisk utdanning i jordbruk og/eller skogbruk, og de bør gjennomgå et spesialkurs der det blir gitt praktisk og teoretisk opplæring i lesning og bearbeiding av flybildene, bruk av instrumentene, vurdering av hva som er dyrkbar jord og skogreisningsareal, arealberegning og utfylling av registerkort m.v.

Hvordan bør så registreringsarbeidet administreres? Dette er et meget vanskelig spørsmål, og det er vel ikke noe utvalget har vært mere i tvil om enn nettopp dette.

Det er vel neppe tvil om at landbruksselskapene er den institusjon som vil få mest nytte av jordregisteret. Men jordregisteret omfatter nå likevel både jord og skog, og opprettelsen av registeret er dessuten et teknisk arbeid som ligger utenfor landbruksselskaperens naturlige virkeområde.

De fleste tidligere forslag går ut på at dette arbeidet bør legges til Jordskifteverket. Dette er selvsagt ingen tilfældighet. Tidligere måtte arealoppgavene — dersom de ikke skulle bygge på rent

skjønn — skaffes til veie ved målinger i marka, og da var det knapt noen annen institusjon som kunne komme på tale. Men i og med at registeret for størstedelen skal bygge på flybilder, blir dette forholdet noe endret. Det er fremdeles mange momenter som taler for å legge administrasjonen til Jordskifteverket, ikke minst dette at denne etat har en stab av trenede funksjonærer som har stor erfaring i oppmåling og kartlegging og i administrasjonen av dette arbeidet. På den annen side må det likevel ansettes spesielt personale til å ta seg av registreringsarbeidet, og enten distriktsadministrasjonen legges til jordskiftedommerne eller jordskifteoverdommerne, vil enkelte distrikter bli så små at det byr på visse administrative vansker.

Utvalget er blitt stående ved at den beste og smidigste ordning vil en få ved å opprette et eget sentralkontor, mens administrasjonen i distriktene legges til fem distriktskontorer.

Når registreringen skal settes i gang må det utarbeides oversikt over det kartmateriale som det kan bli aktuelt å bruke, og kartene må kopieres i nødvendig utstrekning. De sentrale myndigheter må treffe de nødvendige generelle avtaler med et flyselskap om fotograferingen, og innen denne ramme må det etter hvert treffes avtaler om fotograferinger for jordregisterets formål og om utnyttelse av tidligere opptatte fotogrammer. Det bør også organiseres et opplysningsarbeid om grenseavmerking før flyfotograferingen foretas, slik at i et hvert fall en del av eiendomsgrensene kan avmerkes på forhånd.

Når registerførerne reiser ut på markarbeidet, må de foreta befarings på alle bruk som skal være med i jordregisteret. På et forstørret flyfoto må de avmerke eiendomsgrenser, markslagsgrenser, og andre data.

Under kontorarbeidet om vinteren må dette materiale bearbeides. På nye forstørrelser av flybildene må det føres inn eiendomsgrenser, markslagsgrenser, bildenummer, kortnummer på brukene, benevnelse på markslagene m.v.

Derved har en grunnlag for et fotoarkiv som vil være av uvurderlig betydning, særlig for behandlingen av jordsakene og for utarbeidelse av rasjonaliseringsplaner på noe lengre sikt.

Både jordstyrene, herredsskogmestrene og landbruksselskapene må få ett sett rentegnede forstørrelser av flybildene. De samme institusjoner samt fylkesskogkontoret må også få hvert sitt sett av registeret for den enkelte driftsenhet. Jordstyrene og landbruksselskapene bør dessuten ha registeret for dyrkingsfelter, og både herredsskogmestrene og skogrådene bør ha registeret for skogreisingsarealene.

Vedlikeholdet av jordregisteret.

For en rekke bruk vil det etter hvert bli endringer i de opp-

lysninger jordregisteret inneholder. Dersom jordregisteret ikke blir korrigeret for slike endringer, vil det etter hvert bli lite tjenlig for sitt formål. Skal en få den tilsiktede nytte av registeret, er det derfor nødvendig at det holdes vedlike. Jordregisterutvalget har foreslått at vedlikeholdet av registeret legges under jordstyrene og at arbeidet for det vesentligste blir utført av herredssagronomene. Utvalget har utarbeidet forslag til et eget skjema der en etter hvert kan notere de endringer som finner sted. Det er da forutsatt at de arealendringer som skyldes nydyrking blir notert når et dyrkingsarbeid er godkjent ferdig av jordstyrets planlegger. Det er videre forutsatt at jordstyret må få melding fra tinglysingsdommerne når det er foregått frasalg fra en eiendom. Ved jordskifte bør Jordskifteverket fylle ut nye registerkort for de driftsenheter som omfattes av skiftet, og ved utløpet av hver ajourføringsperiode må herredsskogmestrene gi melding om de endringer som skyldes skogreisning.

Utvalget har foreslått at jordregisteret føres ajour hvert tiende år. Ved hver ajourføring må herredssagronomen foreta befaring på alle bruk som omfattes av registeret, og må da føre inn eventuelle nye grenser og benevnelser på flybildene, og føre ajour alle endringer i drifts- og eiendomsforhold.

Sluttmerknader.

Spørsmålet om opprettelse av et jordregister er på mange måter en komplisert affære, og det er en vanskelig sak å løse, ikke minst fordi at saken er av en slik art at det for mange vil være veldig vanskelig å vurdere nytten i forhold til kostnadene, og mye vanskeligere enn for mange andre oppgaver som venter på sin løsning. Dette skulle vel også de mange resultatløse forslag i denne saken tale sitt tydelige språk om. På grunn av dette, har jordregisterutvalget hele tiden under sitt arbeid hatt for øyet at registeret bør legges opp på en slik måte at det holdes innenfor en akseptabel økonomisk ramme. Av den grunn har utvalget sett bort fra at en allerede i starten kan bygge registeret på et økonomisk kartverk, og av samme årsak har en ikke tatt med oppgaver som nok kunne være ønskelige, men som ikke er absolutt nødvendige for jordregisterets primære formål.

Hvorvidt det har lyktes utvalget å komme fram til en tilfredsstillende løsning også på økonomisk basis, er ikke jeg den rette til å uttale meg om, det får andre eventuelt gjøre.

Jeg tror imidlertid at alle som på en eller annen måte har noe med denne saken å gjøre og som er fullt innforstått med hvor nødvendig det er å få et jordregister, skal være åpne for å diskutere forskjellige løsninger av saken.

Jordregisterutvalget har lagt fram bare ett forslag om opprettelse av jordregisteret. Det er mulig utvalget kan bebreides

for at det ikke har lagt fram alternative løsninger, men jeg for min del har i hvert fall hatt den oppfatning, at slik denne saken ligger an, ville en få det beste grunnlag for en løsning om det ble lagt fram bare ett forslag. Utvalget har lagt fram det forslag som det under hensyntagen til alle forhold mener er det beste, men jeg tror utvalgets innstilling er formet slik — at den om nødvendig — også danner et grunnlag for drøfting av alternative løsninger av denne viktige saken.

DISKUSJON.

Innlegg av konsulent Osc. Hovde.

Når jeg tillater meg å be om ordet i denne debatt, så er det fordi jeg siste sommer har arbeidet en del med et påtenkt jordregister for Bud herred i Romsdal.

Jordskiftelandmåler H a r v o l d har, i samarbeid med W i d e r ø e s flyselskap, utarbeidet et tidsmessig kartverk over herredet. Hovedkartet — som har målestokken 1:10 000 — er utarbeidet på grunnlag av triangulering og flyfotos, samt fotografiske kopier av jordskiftekart. Kartverket består blant annet av en såkalt billedmosaikk. Og det er, så vidt jeg vet, det eneste tilfelle hvor et slikt kart er forsøkt nyttet som grunnlag for et jordregister.

I fjor vinter ble Myrselskapet anmodet om å foreta markundersøkelse for å få beskrevet og innlagt på kartet de forskjellige markslag. Oppgaven ble overdratt til meg, og jeg skal nevne noen av de erfaringer dette arbeide har gitt.

For det første anser jeg det helt påkrevet å ha kart som grunnlag for et jordregister. Og til dette bruk vil nok de fotografiske kartmetriske kart tilfredsstillende kravet til nøyaktighet. Luftfotogrammetri er dessuten en hurtig og forholdsvis billig kartleggingsmetode. I mangel av konstruerte kart kan eventuelt nyttes billedmosaikk. Det er som navnet sier enkeltbildene sammensatt og fotografert. Og disse kan igjen reproduseres fotografisk. Mosaikkopiene er billige og dessuten greie å krokere på. For Buds velkommende med sterk detaljering, ville det nok vært ønskelig med en noe større målestokk. Men terrenget er lett gjenkjennelig og med støtte i kontaktkopier og stereoskop kan markslagene noenlunde lett skilles ut.

Eiendoms grensene bør være oppmerket før fotograferingen, i hvert fall for de viktigste punkters vedkommende. Dette ble ikke gjort i Bud, men til gjengjeld hadde en her jordskiftekart over det meste av herredet. Noen av disse er imidlertid av gammel

dato — og ufullstendige — så flere eiendomsgrenser må måles inn på kartet. Dette lå imidlertid utenfor vår oppgave.

Markslagsinventeringen ble innledet med en befaring sammen med direktør Løddesøl og kommunale tjenestemenn. Det ble da tatt standpunkt til hvilke markslag som skulle skilles ut og i store trekk til den fremtidige bruk av arealene. Det er på dette punkt en møter de største vanskelighetene, for her kommer det personlige skjønn inn og da har resultatet lett for å bli uensartet for ulike utøvere.

Selve fremgangsmåten ved inventeringen må vel tilpasses de lokale forhold, men i hvert fall når det gjelder kyststrøk med mange og små eiendommer, bør arbeidet utføres fra en kant uten hensyn til eiendomsforholdene. Å ta for seg ett og ett bruk vil forsinke arbeidet, da samme bruksnr. ofte har flere teiger langt fra hverandre.

I Bud nummererte vi kartfigurene fortløpende og beskrev dem i særskilte notatbøker under tilsvarende nr. På denne måten var vi ikke avhengig av plassen på kartet og figurens størrelse og kunne beskrive figurene mer detaljert. Karakteristikken omfatter to synsmåter, nemlig de bestående forhold og den fremtidig mulige eller sannsynlige bruk av arealet. Vi har delvis nyttet de samme betegnelser for markslagene som Jordregisterutvalget og Utmarkskomiteen har nyttet i sine forslag til jordregister. Men på grunnlag av notatene er det mulig å gå til en enda sterkere detaljering. Og de lokale myndigheter, som forutsettes å arkivere notatbøkene, har til en hver tid adgang til utførlige opplysninger. Jeg må også nevne at vi i Bud har nyttet begrepet «dekningsprosent» for å få fram arealet av jorddekket mark. Det blir sikkert også nødvendig i andre herreder langs kysten.

Når det gjelder de bestående forhold så støtte markslagsinventeringen i Bud ikke på særlig store vanskeligheter. Det skulle også være mulig å få en noenlunde ensartet og pålitelig oppgave over markslagene for større områder.

Bruken eller utnyttelsen av arealet i fremtiden, er det atskillig vanskeligere å ta standpunkt til. Her er det forsøkt å skille mellom areal til fulldyrking, overflatedyrking, plantemark og naturbeite. Altså rene skjønnsspørsmål som fra tid til annen kan bli gjenstand for revisjon.

Bud herred ble inndelt i noe over 600 figurerer som ble overført til en tracing hvor markslagene har fått de for Jordskifteverkets karter reglementerte tegn, naturlig eng og beite unntatt. Og dermed skulle vår oppgave i Bud være avsluttet.

Det neste trinn blir arealberegningen. Den sammenlikningen mellom arealberegningen på kartet i 1:10 000 og jordskiftekartet i større målestokk, som Institutt for jordskifte

har foretatt under forsøksregistrering i Madla og Randaberg herreder, taler for at beregningen godt kan utføres på kart i så liten målestokk som 1:10 000.

Når det gjelder det endelige registerskjema, så foreligger det mange forslag, men de fleste mangler rubrikk for myr. Det anser jeg for å være en mangel i betraktning av myrenes store betydning som dyrkingsjord. Jeg mener også at det bør føres et skjema for hvert bruksnr., og at en ikke skulle behøve spesielt skjema for ajourføring. Men da måtte eiers eller brukers navn få en egen rubrikk.

Til slutt vil jeg nevne et forhold som ikke ble berørt av foredragsholderen, men som jeg tror vil få atskillig betydning i praksis. En forutsetning for å kunne utarbeide et fullstendig jordregister er at alle grenser og eiendomsforhold er helt greie. Det vet vi imidlertid at det mangler atskillig på i mange herreder. Selv i Bud hvor det foreligger jordskiftekarter over praktisk talt hele herredet, er det flere uklare grenser. Det vil ofte ta tid å få ordnet opp i disse forhold. Men etter den arbeidsmåte som vi har nyttet i Bud, er det i alle fall mulig å komme fram til en herredsvise arealfordeling. Denne arealoppgaven blir jo den samme som herredssammendraget av et ferdig jordregister når det gjelder arealene. Slike arealoppgaver kan få stor betydning mens en venter på løsningen av grensespørsmål og eventuelle tvisteavgjørelser.

Innlegg av direktør Aasulv Løddesøl.

Det er et viktig emne som foredragsholderen har utredet for oss her i dag. Før vi får et noenlunde fullstendig og pålitelig jordregister, må vi fortsatt nøye oss med mer eller mindre unøyaktige arealoppgaver som grunnlag for planlegging av viktige tiltak både innen jord- og skogbruk. Jeg tror derfor at det stort sett er enighet om at vi bør søke å få opprettet et jordregister så snart som mulig. Jordregisterutvalgets omfattende innstilling og de forslag som er fremlagt, har forhåpentlig brakt denne viktige saken nærmere sin løsning. Jeg vil takke herr Øksnes for den greie oversikten som han har gitt oss.

Så er det selve opplegget for jordregisteret. Selv om det stort sett er enighet om verdien av et jordregister, er det sikkert mange meninger om hvordan registeret bør utformes.

Foredragsholderen viet registerskjemaene en stor del av sitt foredrag. Disse skjemaene er selvsagt en viktig del av registeret, og det bør legges et stort arbeid på å få greie skjemaer for å lette arbeidet i marken. Skjemaene må derfor ikke være altfor detaljerte, men på den annen side bør forenklingen ikke gå så langt at

registerførerne mangler rubrikker for viktige oppgaver og markslag.

Etter mitt skjønn er noe av det viktigste ved et slikt skjema at det gir muligheter for en klar karakteristikk av markslagene eller forholdene slik som de er når registeret blir opprettet. Når det gjelder dette punktet, skulle det være muligheter for å lære registerførerne å foreta en noenlunde ensartet karakteristikk selv om forholdene kan være nokså ulike i forskjellige landsdeler.

Det er selvsagt også viktig at det på skjemaene blir gitt fyldest mulige opplysninger om de muligheter som arealene byr på for nydyrking, skogreisning o.s.v. Om dette vil det imidlertid ofte være stor uenighet mellom de interesserte parter, ikke bare fra landsdel til landsdel, men også innen de enkelte kommuner. Her står m.a.o. registerførerne i en meget vanskelig stilling. Skal de bruke sitt eget skjønn eller følge jordstyrets, skogrådets eller eventuelt overordnede funksjonærers ulike syn på forholdene? En meget stor detaljering på selve skjemaet på dette punkt, vil derfor bli vanskelig å gjennomføre i praksis, tror jeg.

Men tilbake til karakteriseringen av markslagene.

Når det gjelder dette viktige punktet, vil jeg erklære meg enig med konsulent Hovde, nemlig en relativt nøyaktig notering av de bestående forhold i særskilte notatbøker som føres under befaringene i terrenget. Samtidig må registerførerne ta standpunkt til hvilke rubrikker de mener de forskjellige parseller bør føres i. Jeg tror også at man for utmarkene — særlig i kyststrøk hvor det ofte er meget snaufjell — bør nytte samme fremgangsmåte som først «Jordvernkomiteen» benyttet seg av, og senere «Utmarkskomiteen», nemlig begrepet «dekningsprosent». Dette fordi man da så noenlunde kan komme frem til det vi har kalt «jorddekket» eller «effektivt» areal, og som følgelig kan nyttes på en eller annen måte selv om det hverken kan tilrådes dyrket eller tilplantet med skog. En del av dette areal kan muligens forbedres og overgjødsles til beite, men store vidder vil nok også i fremtiden bli liggende «for fefot». Men selv slike vidder kan i enkelte bygder ha sin betydning, f.eks. som lyngbeite (vinterbeite) for sau.

En annen ting som jeg vil sterkt understreke er at registerskjemaet bør ha en egen rubrikk for myr, som «Utmarkskomiteen» har foreslått. Komiteen våget imidlertid ikke gå til en oppdeling i myrtyper da den fryktet for at klassifiseringen ville bli lite ensartet. Men hvis myrene er utskilt i en særskilt rubrikk, og vedkommende registerfører beskriver myrfeltene i notatboken etter beste skjønn, skulle man ha et godt grunnlag å bygge på ved vurderingen av utnyttelsesmulighetene. Et mindretall i Jordregisterutvalget har vært inne på at det dyrkbare myrareal bør skilles ut i en særskilt rubrikk. Jeg ville ha gått lenger

og tatt alle myrene med. Av beskrivelsene i notatbøkene vil så de ansvarlige og bestemmende myndigheter i hvert enkelt tilfelle kunne ta standpunkt til hva de enkelte myrfelter bør reserveres for enten dyrking, skogkultur (ved hjelp av grøfting og gjødsling) eller — eventuelt — for torvdrift.

At myrene bør skilles ut fra såkalt «annet areal» vil man best skjønne når en hører at i enkelte herreder utgjør myrarealet fra $\frac{1}{4}$ til ca. $\frac{1}{2}$ av herredets areal. Eksempler er Bud hvor ca. 37 % av landarealet er myr og Hustad med ca. 25 % myr. Av Smølaherrederne har Hopen ca. 38 % og Edøy ca. 30 % myr beregnet på landarealet. Jeg kan også nevne noen eksempler fra Andøya. I Dverberg utgjør myrarealet ca. 45 % av landarealet og i Andenes ca. 42 %. Det ville — etter mitt skjønn — være lite opplysende om jordregisteret for slike herreder bare hadde en rubrikk for «annet areal», og hvor altså også myrene skulle plasseres sammen med andre mer eller mindre nyttbare markslag.

Slike meningsforskjeller om registerskjemaet må imidlertid lett kunne løses. Det er detaljer som imidlertid må diskuteres grundig igjennom før den endelige plan for registeret blir fastlagt.

Organisasjonsarbeidet i forbindelse med opprettelsen av et jordregister ble relativt kort omtalt av foredragsholderen. Dette er etter mitt skjønn kanskje den viktigste del av utvalgets innstilling da et «feilgrep» her kan få stor betydning for omkostningene ved opprettelsen, og dessuten for den praktiske nytte av registeret. Utmarkskomitéen — som jeg var medlem av — foreslo enstemmig at både opprettelsen og vedlikeholdsarbeidet ble lagt inn under Jordskifteverket. Personlig tror jeg fremdes at en utbygging av dette direktoratet vil bli både den beste og billigste løsningen istedenfor å opprette et helt nytt direktorat med diverse underavdelinger rundt om i landet. Jordskifteverket har allerede en ytre etat som måtte kunne utbygges videre ved at det blir knyttet de nødvendige fagfolk til distriktskontorene.

Jeg er klar over at det kan bli meget vanskelig for Jordskiftedirektøren å ofre den tid som trengs under selve planleggingen av registeret og opplæring og utbyggingen av etaten, men dette spørsmålet må kunne løses ved å engasjere kvalifiserte medarbeidere på åremål som helt kan vie seg for oppgaven. Å løsrive jordregisteret fra jordskifteverket tror jeg ville være uriktig, bl. a. av hensyn til arbeidet med landets fortsatte økonomiske kartlegging.

Til slutt: Jordregisterutvalget har etter mitt skjønn utført et meget grundig og godt arbeid og fremlagt et verdifullt materiale som vil få stor betydning for videreføring av saken. Nye komitéer, utvalg eller utredninger skulle følgelig, så vidt jeg kan skjønne, ikke være nødvendig. Nå bør administrasjonen kunne arbeide

videre med saken, eventuelt i samråd med spesialister på enkelte områder som fotogrammetri o.l. og bl.a. få fastlagt retningslinjene for den fortsatte prøveregistrering som absolutt bør foretas før «hovedstyrken» settes inn. Og så får vi bare håpe at de bestemmende og bevilgende myndigheter finner muligheter til å sette arbeidet i gang for fullt innen en ikke altfor fjern fremtid.

MYRSYNKING — MYRSVINN.

*En kort utgreiing om undersøkelser satt i gang av
Rådet for jordbruksforsk.*

Av forsøksleder Asbjørn Sorteberg.

Opplegget og materialets størrelse.

Faglig dekker de to ord, myrsynking og myrsvinn, hverandre ikke idet det første peker på synking eller setting av myra, mens det andre viser til et svinn eller tap. Svinnet kan foregå både i vertikal retning ved en senking av myroverflaten og i horisontal retning ved at arealet skrumper inn som følge av den vertikale endring. Således kan stein og fjell etc. som før har vært dekt av myrjord, komme i dagen, og lignende som allerede har ligget uten jorddekking, kan øke i areal. I denne artikkel kommer jeg bare inn på spørsmål i forbindelse med den vertikale endring. Hvis derfor ikke noe annet direkte blir nevnt, bruker jeg uttrykket myrsynking som omfattende både synking og svinn. Dette er også sannsynligvis noenlunde overensstemmende med hva en i praksis legger i ordet.

De undersøkelser som det her kort skal gjøres rede for, ble påbegynt våren 1952 etter at Rådet for jordbruksforsk i 1951 hadde nedsatt et utvalg som hadde fått til oppgave å legge fram en plan med sikte på å få best mulig kjennskap til arten og størrelsen av de prosesser som fører til myrsynkingen. I utvalget har disse vært med: Forsøksleder H. Hagerup, professor J. Låg, forsøksleder Y. Vigerust (fra sommeren 1957 bestyrer Kr. Foss) og forsøksleder A. Sorteberg, med sistnevnte som formann. Det var Landbruksdepartementet som bad Rådet ta dette spørsmålet opp. I brevet fra departementet blir det pekt på ønskeligheten av å få undersøkt synkingen av myr som hviler direkte på fjell. I sitt arbeid med spørsmålet har utvalget da også lagt den største vekt på at myra skal ligge på fjell uten mineraljord under. Til dels har det imidlertid vært vanskelig å finne myrarealer som er store nok til å tilfreds-